

Idealisme of pragmatisme?

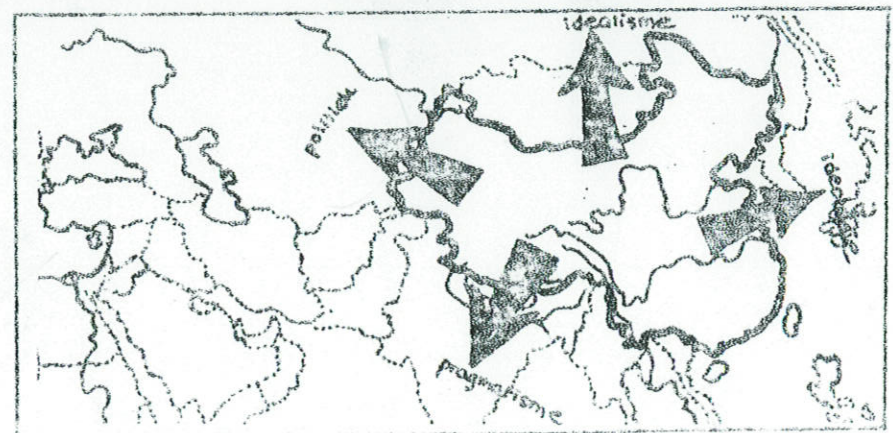
Door: Henk Schulte Nordholt

In deze bijdrage wil ik mij beperken tot enkele gedachten-
spinzels over de totstandkoming van het buitenlands beleid
van de Volksrepubliek.

Wat drijft de Chinese leiders? Stemmen ze hun politiek af
op een oprecht gevoelde ideologische overtuiging of is de
ideologie niet meer dan een middel om pragmatische beslia-
singen te legitimeren?

Om het eerste te geloven moet je een zeer flexibele geest
bezitten. Het probleem is dat Mao Zedong zoveel heeft "ge-
dacht" dat je iedere politieke koersverandering hiermee
kan legitimeren.

In het begin van de jaren 50 "leunde China naar één kant".
De wereld bestond toen volgens Mao uit een kapitalistisch
kamp onder leiding van de V.S. en een socialistisch kamp
o.l.v. de S.U. Ieder land dat een "derde weg" bewandelde
was niet meer dan een "loophoud" van het Imperialisme.
20 jaar later (na verschillende koerswijzigingen) was Chi-
na's wereldvisie volledig ogedraaid. Tijdens de 6e spe-
ciale zitting van de Verenigde Naties in 1974 gaf Deng

Ziaoping een uiteenzetting over de driewereldentheorie. "China is een Derde wereld land", verklaarde hij dramatisch en "de Derde wereld is de belangrijkste macht in de strijd tegende supermachten, waarvan de S.U. de gevaarlijkste is". Ook deze theorie was door Mao geformuleerd "op basis van een langdurige observatie en analyse van de internationale situatie" (aldus Wang Pingnan, voorzitter van de vereniging van het Chinese volk voor de vriendschap met vreemde landen). Deze nieuwe politiek, waarin de afkeer van het Sovjet-regime centraal staat, maakt het linksdenkende China-sympathisanten trouwens niet makkelijk. China spreekt (en spreekt) zich dikwijls uit voor een sterke N.A.V.O. en Strauss werd met veel égarde in Peking ontvangen.

Gaat dat niet wat ver, zo vraag je je af, voor een natie begaan met het lot van onderdrukte volkeren en voorvechter van de Internationale Klassenstrijd? (Het proletarisch Internationalisme wordt nog steeds genoemd in de preambule van de Grondwet van 1978.)

Het Chinese antwoord hierop is tweedelig. Ten eerste: In overeenstemming met de guerrilla-strategie van het Verenigd Front (al in 1926 door Mao geformuleerd) moet je bepalen wie je belangrijkste vijand is, om zo met behulp van alle potentiële bondgenoten deze te isoleren en aan te vallen. Dus net zoals de CCP zich met de KMT verbond om de Japanse agressor te weerstaan, verbindt China zich nu met rechtse dictaturen (b.v. het corrupte Mobutu-regime van Zaïre) om de Sovjet- invloed tegen te gaan. Ten tweede: China maakt onderscheid tussen staat-staat relaties en partij-partij relaties (een wat vreemd onderscheid voor een communistische staat, maar goed...). Dus toen premier Ne Win van Burma groots onthaald werd in Peking, werd tegelijkertijd de communistische guerrilla van Burma in de Chinese pers geprezen om zijn gewapend verzet tegen de regeringstroepen.

(Het verlenen van steun aan communistische guerrilla om druk uit te oefenen op de nationale regering is trouwens een gebruikelijke Chinese politiek.)

Uit bovenstaande blijkt dat er moeilijk een ideologische constante valt te ontdekken in China's buitenlandse politiek,

of het zou het proletarisch internationalisme moeten zijn. Deze leer veronderstelt revolutionaire internationale solidariteit van alle volkeren en verzet tegen onderdrukkers en uitbuiters, zowel nationaal als internationaal. Als voorbeeld dat China deze leer oprecht aanhangt wordt haar steun voor o.a. de Palestijnen en het volk van Namibië genoemd, ondanks de anti-Sovjet-houding van Zuid-Afrika en Israël. Dit klinkt mooier dan het is omdat steun van China voor deze getekende staten meer politiek verlies (goodwill in de Derde wereld) dan eventuele winst zou opleveren. Met Pakistan en Cambodja ligt dat anders. Ondanks de manier waarop Pakistan in het voormalige Oost-Pakistan heeft huisgehouden, ondanks de genocide van het regime van Pol Pot, steunt China deze regimes. De reden is duidelijk. China ziet (sag, in het geval van Cambodja) deze staten als bolwerk tegen een steeds dreigender wordende Russische omsingeling (Afghanistan!). Om dit te voorkomen is China bereid een zeer hoge prijs te betalen. Zelfs een gewapende inval in Vietnam, ondanks het toen zeer reële gevaar van Russische repressailles.

Terugkomend op mijn vraagstelling in het begin, geloof ik dat de Chinese ideologie voornamelijk een middel is om pragmatische beslissingen te legitimeren. (Hierin verschilt China niet van andere staten; hoogstens in de consistentie en dwangmatigheid waarmee zij dit doet.)

Dit pragmatisme speelt vooral wanneer de leiders in Peking

het gevoel hebben dat China's nationale veiligheid bedreigd wordt.

De enorme defensie-uitgaven (18 % van het B.N.P.) de steun voor een sterke N.A.V.O. en de toenadering tot de V.S. (beide als tegenwicht voor de Russische macht) zijn tekenen voor de prioriteit die hieraan wordt gegeven.

Er zijn natuurlijk nog andere factoren die China's buitenlands beleid bepalen, zoals de economische en nationalistische factoren, maar voorop staat de nationale veiligheid. Kissinger noemde in zijn vorig jaar uitgekomen memoires de Chinese leiders "de meest cynische beoefenaars van machtspolitiek ter wereld".

Nu Kissinger zelf als Secretary of State is afgetreden, zou dat best eens waar kunnen zijn.

Dit moet een annonce-rubriek worden, van die kleine advertentietjes, waarvia je kunt oproepen wat of wie je nodig hebt, waarin je kunt etaleren wat je kwijt wilt. Annonces vanaf zes woorden: kosteloos.

Gevraagd: boeken voor de S.V.S. boekenbeurs (zie ook blz 19)

Gevraagd: Gesprekspartner.

Een chinees uit Singapore, "mandarijn" sprekend en tijdelijk verblijvend in het Huis van Bewaring te Utrecht, zoekt iemand om mee te kunnen praten.

Nadere inlichtingen: dhr. Clarisse (reclassering)
tel. 030-510431 .